

ALEKSANDER JAKUBOWSKI

**Prawo do nauki (art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji)
a *numerus clausus* w szkolnictwie wyższym
– uwagi na tle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
z 2 kwietnia 2013 r. w sprawie *Tarantino i inni przeciwko Włochom***

Streszczenie

Gwarantowane przez art. 2 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności prawo do nauki (edukacji, kształcenia, oświaty, wykształcenia) uznawane jest za fundamentalne. Daje ono podstawy do formułowania praw jednostki i – odpowiadających im – obowiązków władz publicznych.

Wskazane prawo obejmuje trzy elementy: prawo dostępu do istniejących instytucji i programów nauczania, prawo do uzyskiwania realnego i efektywnego nauczania oraz prawo do uznania wykształcenia już zdobytego w ramach istniejących systemów nauczania. Odnosi się ono także do szkolnictwa wyższego, w tym prywatnego, i dotyczy wszystkich trzech szczebli: studiów licencjackich, magisterskich oraz doktoranckich.

Jak zauważa się w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz), dostęp do nauki nie może nigdy zostać ograniczony na podstawie powodów sprzecznych z prawem, arbitralnych, nieracjonalnych lub dyskryminacyjnych. Musi być on ujęty i realizowany przy poszanowaniu zasady równości, gdyż każdemu przysługuje nie tylko dostęp do nauki, ale też taki sam dostęp i na tych samych warunkach, jaki mają inni znajdujący się w analogicznej sytuacji. Analogiczność tę mierzy się zaś między innymi poziomem zdolności i kwalifikacji kandydatów, bo są to kryteria uzasadnione i o obiektywnym charakterze.

Z uwzględnieniem tych dyrektyw zapadł wyrok ETPCz z 2 kwietnia 2013 r. w sprawie *Tarantino i inni przeciwko Włochom*, w którym sąd strasburski stwierdził zgodność regulacji wprowadzających limit miejsc (*numerus clausus*) w szkolnictwie wyższym z konwencyjnym prawem do nauki. Uznał on uzależnienie wstępu na studia od warunków intelektualnych kandydata za uzasadnione i zgodne z treścią prawa do nauki.

Rozstrzygnięcie Trybunału ma istotne znaczenie dla regulacji polskich, które są analogiczne do analizowanych we wskazanej sprawie. Uwagi poczynione przez ETPCz wykraczają jednak poza ten problem, odnosząc się do całokształtu prawa do nauki, w tym do prawa czerpania korzyści z wykształcenia czy wpływu na prawo do nauki warunków jego pobierania. Omawiany wyrok stanowi zatem wskazówkę do analizy uregulowań rodzimych.

Słowa kluczowe: prawo do nauki – szkolnictwo wyższe – edukacja – wykształcenie – *numerus clausus*